

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Pervana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68899](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68899)

P R O V I N C I A
P E R V A N A.

NUMERAT hæc Prouincia socios vnum supra trecentos, per quindecim veluti stationes dispositos; Sacerdotes centum viginti quinque, Studiosos triginta, septem, & ex vtrisque Magistros duodeviginti, Coadiutores centum quindecim: Nouitios viginti quatuor. Collegia sunt octo; vna Probationis domus; duo Seminaria; quatuor Residentiæ. In Collegio Limensi numerati octoginta. In domo Probationis Residentiæ S. Iacobi annexa, triginta sex. In Seminario D. martini octo. In Collegio Cuzquensi triginta quinque. In Potolino decem & octo. In Cuquizaquensi quindecim. In Pacensi sexdecim. In Arequipensi quatuordecim. In Collegio S. Iacobi Chilensis regni vnde viginti. In Quitensi vnus supra viginti. In Seminario S. Ludouici in eadem vrbe tres. In Residentia Panamana nouem. In Iulienſi decem. Totidem in Tucumana. In Sede S. Crucis septem. Accesserunt ad Societatem decem; è vilita discesserunt quatuor.

C O L L E G I V M
L I M E N S E.

IN hoc Collegio, vti huius Prouintia maximo, egregie nauata est opera salutis proximorum:

N 4

præ-

præcipuus nostrorum labor in sex omnium ætatum, atque ordinum Sodalitatibus promouendis, pari cum fructu versatur. In his principem locum tenet Sodalitas Sacerdotum; hæc & Sodalium numero, & (quod caput est) virtute in dies magnis auctibus crescit. Iam enim centum supra triginta censentur, in quibus magna Canonorum pars cum Proarchiepiscopo, Doctores etiam, ac magistri plures, Parochi omnes; in quos omnes hebdomadæ distributi dies, ut publico valetudinario ministrent, quò minimum decem Ecclesiastica dignitate præstantes, singulis diebus conveniunt. Vbi posito pallio, & aperto capite adeo cupide ægris subveniunt, ut eos, & verbis ut Sacerdotes decet, & factis solentur. Proxima post dominicum die de rebus ad salutem, officiumque pertinentibus, aut in sacello, quod domi nostræ habent, conferunt intersese; aut nostrum, qui Sodalitati præest, dicentem audiunt. Ex Sodalibus vnus tanto animi ardore in Franciscanam familiam exarsit, ut nuncium sæculo remittens, facultatibusque, quas nec exiguas habebat, nec honoribus vacuas, quo facilius posset voti compos euadere, externis exutus vestibus, resecto capite, nudisque pedibus ad Diui Francisci (Discalciatorum vocant) cælesti perfusus gaudio conuolaret. Ibi sese ad Superioris pedes prosternens, lacrymis toto ore manantibus, admitti se in eorum familiam enixe precatur. In quam præmissis summissi animi experimentis, omnium religiosorum consensu admissus, emissisque de more votis, præluceat omnibus exemplo ad virtutem.

SODALITAS itidem Deiparæ partum expectantis, ex honestis huius ciuitatis hominibus

con-

conflata, & viris, & virtutibus mirum in modum
au&ta. Obeunt Xenodochia festis, profestisque
diebus, vbi verbis, & opiparis nonumquam men-
sis solantur ægros, mundant sordes, sternunt le-
ctos, leuant eleemosynis pauperes, vinctosque.
Quidam ad profanam comædiam aditum sibi pe-
cunia comparauerat, is postquam sedisset specta-
culi cupidus, vbi repente meminit imminere iam
horam, qua in sacello Societatis haberi solet ad
Sodales concio, tanto cœpit mœrore affici, vt fer-
re minime posset: E vestigio ergo spectaculo valere
iusso, domum nostram se confert, malens cor-
poris, quam animi oblectationis iacturam facere:
nec sua illum voluntas fefellit; tanto enim inter
audiendum cœli perfusus est gaudio, vt omnibus
mundi oblectamentis, piam illam Sodalium exer-
citationem anteponendam censeret, aperteque
fateretur. Sacellum lychno pensili, vrceolis cum
patina argenteis, sericis tapetibus ad parietes cir-
cumquaque vestiendos locupletatum.

INDORVM itidem Æthiopumque Sodalitia pro-
grediuntur. Dominicis diebus pomeridiano tem-
pore concionem audiunt domi nostræ, deinde
nosocomia petunt, straturi lectulos, cibos porre-
cturi, aliaque christianæ charitatis officia ægro-
tantibus præstituri. Flagitiosus quidã nostri con-
cionatoris voce ad meliorem vitam incitatus, illũ
absoluta concione domum redeuntem sequeba-
tur, ad eius pedes sarcinam peccatorum positurus;
sed cum ad nostræ domus limina peruenisset, tan-
tus eum scelerum suorum horror inuasit, vt pe-
dem referens, salutari tum incœpto destiterit: ve-
rum aliquanto post tempore, ipse in animas de-
functorum pietas, ad vrgendum salutare propo-
situm

fitum auxilio fuit. Nam quo die solemnes oblationes à Christianis fieri solent pro his, qui Purgatorio igni expiantur, ipse tria sacra pro eisdem facienda curauit: Quare cum fortè præter nostrum templum transiret, lugubremque campanarum sonum audiret, magna se quadam visens intrò compelli, vbi genua vix flexerat, cum eius animum subitè turpiter olim abiectum propositum confitendi, nec diutius diuino numini relucendum ratus, extemplo confessarium adit, cui tota re exposita, totius vitæ peccata confessione aboleuit. Alium, qui ex longinquis locis in hanc urbem descenderat, vt grauem sibi irrogatam iniuriam inimici sanguine vlcisceretur, nostri concionatoris oratio sic à destinatae cædis consilio deterruit, vt eorum duobus Canonicis, aliisque Ecclesiasticis viris, non sine lacrymis vbertim manantibus, in gratiam cum inimico rediturum polliceretur. Ad soluendum æs alienum victorum, corrogata magna pecuniæ vis, qua, qui soluendo non erant, custodijs emissi.

Q V I D A M ob facinus perpetratum afficiendus erat extremo supplicio; elemosyna tamen quingentorum aureorum, quos nostri à nobilitate collegerunt, liberatus est. E victis vnus alteri grauem notam inusserat, quam vt læsus deleteret, bis pugionem strinxerat inimicum perempturus; re tamen ad nos delata, nostri Sacerdotis hortatu à cæde manus abstinuit. Alius cui, vt laqueo vitam finiret, Diabolus persuaserat, qui que vt animam intercluderet, ter collam resti inseruerat, salutaribus nostrorum monitis ab amentia reuocatus cæpto nefario destitit. Ad victos frugiferæ conciones habitæ, quibus nostrorum in hoc genere

nere labor ita gratus accidit, vt ab alijs, quàm Societate iuuari minimè patiantur; eidem opiparæ non semel epulæ ministratæ, magna cum approbatione ciuitatis. Ad supplicium patienter ferendum fontes instructi; in quibus facinorosus quidam morti destinatus, nulla ratione adduci poterat, vt mortem, suis dignam sceleribus, Christiano animo sustineret; vrgebat noster rationum momentis, respuebat ille obfirmato animo: & vbi nihil profici verbis, qui monebat, intelligit, ad preces confugit, rei diuinæ dat operam, nec in cassum; hac enim peracta redit ad reum, mirum dictu! aded permutatum reperit, vt mortis cruciatum magna animi æquitate subierit, paremque suæ salutis spem fecerit vniuersis. Nec Hispanorum diligentius, quàm indigenarum salus curata est: ex concionibus ingentes fructus percepti; testes plures ducentis, totius vitæ noxas rite confessi.

Q V I D A M duodecimum iam annum diabolica fraude deceptus, à Christiana fide defecerat; sæpè enim audierat à Parentibus maiorum suorum traditione receptum, non vnicum esse Deum, qui hanc rerum vniuersitatem moderaretur, sed duos Pampabilcam scilicet, quam Indi; Christumque, quem Christiani homines venerantur, æque tamen potestatis vtrumque: diuinis verò legibus cautum, vt nemo colat alienum Deum, aded vt capitali supplicio plectendos Pampabilca sanxerit, non tantum, qui nomina dedissent Christo, sed etiam scribere, aut legere didicissent Christianorum more, ne illis vlla in re similes viderentur. Quod ne veritatis specie prorsus careret, impiæ superstitionis magistri testem excitabant ab inferis,

ris,

ris, in quem horribilibus pœnis apud inferos am-
 maduersum esse docebant, quòd leges contra,
 Pampabilcæ decreta, scribere didicisset. Hunc igi-
 tur errorem Indo diabolus persuaserat, & in-
 iectis eius animo densissimis tenebris, veritatis lu-
 cem procul eiecerat, sed diuino miserante numine
 dum nostrum in foro maximo concionantem au-
 dit, discussis errorum tenebris, lux cœlitus restituta
 illum desertæ Religionis gremio restituit. Alius
 quoque decem pagorum in superstitione Magi-
 ster, suorum errorum vanitatem nostro discre-
 te agnouit, catholicæque fidei veritatem amplexus
 est: qui & in patriam reuersus, quos diabolica
 fraude deceperat, salutaribus instructos monitis,
 additoque insuper viatico, in hanc Limensem vr-
 bem remisit, vbi à nostris auitos dedocerentur er-
 rores, & Christianam simul Religionem edocerentur.

RESTAT insigne ad memoriam exemplum.
 Quidam mortifero morbo correptus, crimen ni-
 hilominus sacrilegè in confessione celabat, (vix
 ipse prodidit) morti vero proximus, toto tremen-
 te corpore, oculos cœpit horribiliter aperire, non
 secus ac si pauenda spectra obiicerentur. Ex erant
 quidem (si fides est animam agentibus adhibenda)
 quatuor videlicet monstra tererrima, quæ illum
 flammiferis oculis intuentia, succensere primum
 acerrimè, quod sacrilego silentio texisset in con-
 fessione delictum, ob quod esset in tartara iustissi-
 mè detrudendus: tum vero omnia ægrotantia
 membra perrigidis circumligata funiculis vehe-
 menter contorsere, donec æger nullum se crimen
 confessario celaturum affirmavit. Visum fuisse,
 non somnium, probauit euentus: è vestigio enim
 Sacer.

Sacerdote ex nostris vocato, integram scelerum confessionem instituit, monstris ad id ex interuallo impellentibus, & suggerentibus crimina, quæ exciderant confitenti; nec inde discessere prius, quàm cuncta Sacerdoti detexisset, tumque mira serenitate perfusus, bonæ spei plenus excessit è viuis.

M I L E S quidam leucarum itinere plurium sexcentis venerat in hanc urbem, ut percussoris cede alampam, quam in multorum conspectu acceperat, vinceretur: sed nostri Sacerdotis precibus victus, quamuis maxima cum difficultate, tandem iniuriam inimico condonauit. Cum cuidam ex urbis proceribus valde nobis addicto, Sacerdos noster suam operam in sæculari negotio pernegasset, id adeo grauer homo tulit, ut apud se firmiter statuerit Societatis homines, nunquam sibi in posterum à confessionibus futuros; sed cum die quadam pararet sese, ut alterius familiæ Religioso confiteretur, vocem subito audit clare, distinctèque dicentis; Ne illos deseras, ne illos deseras, nec enim illos volo, quibus tu quærebam, ac volebas rebus occupari. Hæsit ille primum perterrefactus audita voce, sed ut ad se redijt, capessit monentis consilium; pedem extemplo reuocat, & nostram velox aduolat domum, ubi ad Sacerdotis, qui primus occurrit, prouoluit pedes, facti pœnitens magno doloris sensu rem omnem exponit: & apud alios, quam apud nostros, Sacramenta se nunquam aditurum pollicetur.

DOMVS

DOMVS PROBATIO- NIS ET S. IACOBI SEDES.

PERICVLOSI morbi, quibus quatuor continenter annis in nouo solo laborauit tyronum domus, sancti Iacobi sedi rursus adnecti compulerunt. Franciscus Coëllo (qui superiori anno renunciatō senatorio munere nobiscum Societatem inuit) inter puerorum agmina, per celebriores vrbis Limensis vias catechismum canentium, pueros prodijt in publicum; quod oppidanorum animos aded̄ permouit, vt cateruatim accurrerent, rem instar miraculi conspecturi. Diem extremum clausit Hieronymus Abarea adolescentulus magnæ spei, genere insignis, sed virtute insignior, ætatis annum vndeuigesimum, biennium tyrociniij nondam peregerat. Hunc Pater Stephanus Paëz huius Prouinciæ Visitator, in sancti Ludouici Seminario conuictorem reperit, cum lustraret Quinrense Societatis Collegium. Vnde decimum sextum ætatis annum expleuerat, et iam magna cum laude philosophiæ spatium percurrebat, parique cum fructu annum in Theologia posuerat. Ipse porro assiduis precibus, & vberimis lacrymis, opportunè, importunè contendit aditum sibi ad Societatem aperiri, quæ immatura præcludebat ætas: qui licet sapienter exclusus, nunquam tamen à conatu destitit, donec ei spes ita facta est, si prius potestatem eius ingrediendæ à parentibus impetrasset: quo ille nuncio lætus, confestim conscendit equum, & rectà ad parentes, qui ab vrbe aberant, iter corripit.

pit, certus ab ijs, nisi exoratis, non discedere. Sed eius vota secundavit Deus: probato enim Parentibus consilio, facta est ab utroque abeundi potestas. Iam vero cum iter eques ageret, decidit in rapidissimum flumen, aquilque obrutum etiam equus, fallente vestigio delapsus, mole sua pæne obtrivit. Periculum omnino videbatur extremum, sed quæ non cedunt pericula pietati? Deiparæ opem pius adolescens implorat, nec illam diu differt pietatis mater. Hac enim bene iuvante, brevi periculo exemptus, incolumis e gurgite emerfit. Retulit ergo ad Patrem Visitatorem utriusque Parentis consensum, nec tamen voti compos est factus.

P A R A T reditum Pater in Limensem urbem, illum sequitur adolescens propositi tenax: ubi denovo rem urget precibus, lacrymis, quibus cum parum profici videt, tacitus descendit ad opera. Virginis Dorotheæ memor, cuius ipse personam in comædia gesserat, illius vetus, ac præclarum exemplum statuit, quoad fieri posset, renouare suo. Nec mora: intendentibus se tenebris, iter ad Tyrociniū arripit, sedet pro foribus noctes ibi tracturus, ac dies, & si res exigat sine somno, ciboque. Nec hic stat diuinus feruor adolescentis: Pallium confestim exuit, ac pileum, & prætereunti donat Ethiopi, quibus vestitus alter discessit lætus, alter lætior nudus permansit. Ea res admirationi fuit, nec ipsi adolescenti inutilis. Intra paucos enim dies, quod tantopere appetierat, impetrauit: Voti igitur compos, dici vix potest, quanto studio virtutes omnes coluerit, quamque illustra earum documenta, siue viuens ediderit, siue reliquerit moriens. Nonnulla colligam, ex quibus fiet

fiet

fiet coniectura de ceteris.

CVM pænè puer vitam ageret intra paterna te-
cta , illum adorta est petulans puella impudico
animo ; sed eius temeritatem senili grauitate sic
compressit Hieronymus , vt pudorem iniecerit
impudenti , non sine magna parentis voluptate,
quæ rem tacitus auscultabat. Ab infantia enim se-
mina ostendit insignis cuiusdam castimoniam , quæ
cum ipso creuit ; quod non semel tyrones , qui-
bulcum egit , adnotarunt. Cùm illis assidere con-
tingeret , ita vel ipsam externam vestem ob hone-
statem componebat , vt alienam non posset attingere ,
id vero in morbo , quo mortuus est , maxime enituit.
Exurebat illum hectica medullis ipsis
inclusa , nec tamen dum iacuit in lectulo , brachia
discooperuit vnquam , nec culcitia manus egressit ,
nisi cum potum vel cibū sumeret. Extremum iam
exhalaturus spiritum , cum præsentiret defectio-
nem sensuum , manum sub sindone circumqua-
que deferens , totum corpus ad modestiam com-
posuit , vt moris erat. Mortui corporis artus adeò
tractabiles extiterunt , vt cum efferretur cada-
uer , nullo negotio flecti membra , perinde atque
adhuc spirantis possent : quod medici , non nisi
corporis , atque animi integritati tribuerunt. De
obedientia vero Religionis fundamento , nondum
Religiosus ita sentiebat , vt si cubiculum , in quo
esset , forte contingeret subita conflagratione ex-
ardere , eo se nunquam proriperet , si Superior e-
gressum interdiceret.

TERTIO ante obitum die , cum importuno som-
no consopiretur (superiorem enim noctem sine
quietis parte traduxerat) vt commonitus est obe-
dientiam , tantam sibi intulit vim , vt sopor oculis
euiçtus

euietus abscesserit. Cum quidam ad eius lectum horam præscriptam excubasset, rogaretque Hieronymum, an vellet excubias protrahi, quod sibi pergratum accideret: Imò vero, inquit ille, gratissimum mihi facies charissime, si obedientiam metam, nec latum prætereas vnguem, eritque si secus fiat, quam molestum mihi. Nec minus despiciens sui, quam obediens fuit; quod vel ex eo colligi licet, quod cum processus maximos fecisset in literis, & ob præclara naturæ dona esset insignis, sæpenumero cum magistro nouitiorum serio egit, vt ad domesticas functiones, non ad literas admitteretur. Dieque qui proximus extremo fuit, cum sibi facta esset à superioribus potestas emittendi vota Societatis, enixe flagitauit, vt liceret sibi ea coadiutorum more recitare. Deiparæ à teneris annis deditissimus, tanta reuerentia illi pietatis officia persoluebat, vt & videretur quidē, & Angelus à videntibus diceretur. Huius ope (cùm alia multa incassum adhibuisset remedia) conscientiam scrupulos, quibus acutè pungebatur, expulit. Nullus ei sermo iucundior, quam de Deo, de morte, de altera vita, cuius flagrabat desiderio.

A pueritia perpetuum illi fuit, eo temporis intervallo, quo potum sumebat, sanctissima I E S U, ac Mariæ nomina identidem implorare. At Societatem ingressus, in hunc modum eam consuetudinem seruauit, vt plus aquæ vno haustu non biberet, quam quantum spacio vnus repetitionis eorundem nominum bibi posset. Paupertatem diligebat, vt matrem. Hinc cum inaudisset cauisse medicū, ne cui darentur reliquæ ciborum, quibus vesceretur; enixe ab infirmario contendit ne amplius

O

plus

plius condiret cibi, quàm sibi sufficeret, ne scilicet sui causa profunderetur aliquid, quo detractum videretur paupertati. Grauis, diuturnique morbi molestias incredibili semper animi æquitate superavit, adeo ut in graui, molestaq; palpitatione cordis vix vllum dederit signum doloris. Itaque consummatus in breui expleuit tempora multa. Iam ad alia. Prorex (quæ illius est de nostra Societate opinio, deque Indorum salute cura) indigenas omnes, qui in vrbe, aut in suburbanis vagam vitam sectabantur, in hoc vnum oppidum compelli iussit, ut nostrorum disciplina à peccandi licentia cohiberentur, & Christianis moribus, atque institutis imbuerentur; inuentum omnino indigenis perutile, & licet excogitatum, tentatumque non semel, nunquam tamen optabili exitu. Nunc verd feliciter confecta res est, totque intra paucos dies Indi traducti, ut oppidum satis capax illos vix capiat. Crescente igitur incolarum numero crescit in dies nostrorum labor, sed laborem non paruum, fructus superat magnitudo. Cum Sacerdos Archiepiscopi iussa, inter lastranda Diæcesis oppida, in hoc incidisset, pascendi gregis rationem adeo probavit in nostris, ut summam sibi dari petierit, cum aliis animarum pastoribus communicandam, qua de re literas ad Archiepiscopum dedit, quibus Societatem præclarissimis laudibus ornauit.

COLLE-

COLLEGIVM CVZQVENSE,

CVZQV vrbs est incolarum multitudine inter Perüanas abundans, ea nostris seges laborum, qui cum linguarum scientia, & magno indigenas iuuandi studio hoc anno vigerent, fructus insignes collegerunt. Quædam acerbos mariti mores decennium iam perfert, tanta æquitate animi, vt cum eius bona maritus profuderit, eamque non semel verbis, verberibusque acceperit male, eundem semper vultum præferat indicem æquitatis animi; cum semel tamen succresceret diuturna vexatio, dolori cedens, tres continenter dies domi clausa sine cibo traduxit; post quos ne vitæ prodiga videretur suæ, domo egreditur, ignem, quo cibos apparet, illatura. At cum regressa, pedem inferret domum, ecce pulcherrimus, ac tenellus puer vestem tenet, & mæroris, quem optime norat, sciscitatus causam, ad labores vitæ fortiter ferendos iacentem animum solatur, ac firmat; simulque candidissimum ostendens panem, medium porrigit, vt expleat, qua premebatur, famem: partem vero alteram panis, fero (inquit bellissimus puer) daturus alteri, pari doloris sensu laboranti, quo dicto disparuit. Hæsit Inda primum stupefacta miraculo, querit deinde sollicita dulcissimum puerum: quem reperire cum non posset, attonita intrat penetralia domus, panem cælitus delatum gustat, præ dulcedine pæne deficit, nec vllus deinceps est in laboribus perferendis labor. Qui facta à confessario fa-

cultate accedunt ad sacram Synaxim, multos ante dies voluntariis se cædunt flagris, subleuant elemosynis pauperes, precibus vacant, cibisque abstinent, quod vltimum etiam aduentus, & quadragesimæ diebus præstant; quo vero die sacram Eucharistiam suscipiunt, inuisunt omnes Xenodochia, & ægrotum egestatem pro cuiusque facultate subleuant, parique caritatis officio carcere detentis subueniunt.

QVATER singulis annis Indorum Sodalitas sub IESU nomine, diuino conuiuio excipitur, conuiuarumque capita sepe supra mille censentur: tū maxime cum diem assumptæ Virgini sacrum solemniter agunt: eo enim die præter aliam Sodalium liberalitatem, egenæ virgines quatuor matrimonio locantur, & opiparum ducentis pauperibus, victisque omnibus ministratur prandiū. Sodalium templo, quod nostro proximum est, fastigium impositum magna indigenarum voluptate, quod ædem, vbi suæ ipsorū saluti, sine Hispanorum incommodo, consulatur à nostris, habeant. Laudanda est Indorum in Deiparam, (cuius & perbella effigies in ara maxima est) pietas. Crescentibus enim indies Deiparæ beneficiis in Indos, horū vicissim studia pietatis in Deiparam augentur in dies. Cuium Sodalitas crescit in dies, & numero, & pietate; in eam adscripti Principes vrbis. Ad sacram Synaxim quindecies singulis annis, omnes accedunt cum famulis vniuersis: singulis etiam mensibus mira pietate sortiuntur patrocinia sanctorum: eo vero die, qui defunctorum anniuersariis proprius est, centum pro illis sacra facienda curarunt. Aucta domus accommoda habitatione, quam septem aureorum millibus Illustrissimus huius vrbis Episcopus

pus iuuit; sexque millibus aliis certam domum
 ædibus nostris adiecit, quibus laxatæ angustia do-
 mesticæ; octo præterea aureorum millibus æ-
 stimantur ea, quibus locupletatum est templum.

C O L L E G I V M

P O T O S I N V M.

SINGVLIS hebdomadis quadragenarij ieiunij, se-
 cundū tempus salutationis Angelicæ, trina ex-
 empla in æde nostra narrata, ad recte instituendos
 auditorum mores accommoda: deinde ventum ad
 voluntaria verbera, cum interea suspiriis, gemiti-
 bus, comploratione templum omne comple-
 retur. Præcipua nostris laborum seges indigenæ
 Indi sunt, quorum tanta in hac vrbe frequentia,
 vt in tredecim paræcias fuerint diuidendi: eorum
 saluti omni ope consultum à nostris. Domini-
 cis præsertim diebus incredibilis ad concionem
 concursus; ea matutino tempore habetur in tem-
 plo, in summo foro sub vesperam; qui vero con-
 cioni semper interfunt, ad quinque millia censentur.
 Acrifer in Venerem, Bacchumque inuectum;
 Deos scilicet Indicæ gentis. Pudicam Indam in-
 uasit impudens quidam blandis primum verbis, ac
 precibus, & stricto deinde gladio intentans ne-
 cem nisi ad flagitium pareret: At cum Inda ad mi-
 nas interrita, vitam mallet, quam pudorem amit-
 tere, tali constantia iuuenis victus à flagitio desti-
 tit. Alia à cupido amatore in magnas angustias se-
 mel adducta, vt se proriperet à scelestis manibus,
 saltu per fenestram se deiecit, & quamuis nulla ex
 parte læsa, pernoctauit tamen sub dio perfrigida

O ; tem-

tempestate. Alia itidem vt animum tueretur à labe, è montis cacumine formidolosæ altitudinis se precipitem dedit. Alia cum à sex militibus circumuallatam se cerneret, Deo plena procumbit in genua; tantumque orando profecit, vt armatos milites inermis superaret. Nonnulli adulta iam ætate, & in his octogenarius, sacro fonte lustrati. Cum Pater Petrus Vincentius, cui potissimum cura est de Indorù salute in hoc oppido commissa, omnes suasionũ, ac diuini verbi machinas admouisset, vt obduratum iuuenis animum emolliret, nec tamen longo tempore proficeret, imparato semel ad concionem suggestit illi Deus (quod tunc narrare nec in mentem venerat) vt exemplum narraret: quod tanta contentione fecit, vt peruicacem iuuenis animum delinierit; qui postridie mane vitæ turpitudinem confessione deleuit. Mille aureis Collegio donatis, res familiaris aliquanto respirauit.

C O L L E G I V M P A C E N S E.

DECESSIT hoc anno Pater Antonius Viuartrium votorum nostræ Societatis Professus, viginti annos in eadem versatus. Aliquo tempore sequutus est Tucumanam missionem; & alia obiit Societatis munera, magna vbique cum laude. Ex hoc vero Collegio, quo nuper missus ab obedientia fuerat, ad recipienda laborum præmia (vt confidimus) vocatus in cælum est. Decubuit dolore lateris, qui cum illum respirare vix sineret, vix vultum dedit signum doloris, quin potius optare se ea doloris vi, diuturno pro Christo tempore diuexari,

uexari, sæpenumero dicitabat. Morti iam proximus tanta vultus hilaritate inuisentes socios alloquebatur, ac si in vicinum Societatis domicilium, breui rediturus, migraret. Tanta lætitiæ voluptate gestiebat moriens, vt astantes teneret admiratione defixos, quippe qui simile in morientibus gaudium nunquam viderant. Nihil ei iucundius, cum ægrotaret, quàm acerbos Christi cruciatus legentem audire. Integra demum mente, sensibusque, munitus ecclesiasticis omnibus sacramentis, mortalem hanc vitam cum æterna mutauit; felicem se prædicans, quod id sibi in societate contigisset.

M A G N A quædam inter Principes viros erat orta discordia, quam graues contumeliæ, ac vulnera exacerbauerant. Vrbanus namque Prætor, & qui eius, cum aberat, vices gerebat, inexpiables inter se inimicitias fouebant, diuiso in factiones oppido, sic vt bellum ciuile geri quodammodo videretur. Authore tamen Principe pacis Deo, tantum apud eos nostri Sacerdotis valuit auctoritas, vt ad pacem pristinamque gratiam, maxima omnium lætitia, & gratulatione reuerterint. Sacrilegi superstitionum doctores patefacti sunt quatuor, qui inter alia nefanda sacrilegia, legitimi Sacerdotis vsurpantes officium, sanctissimæ pœnitentiæ sacramento abutebantur. Hi detestati prius immanitatem sceleris, pœnas mox tanto dignas piaculo, inspectantê Populo pependerunt. Ad præsentis anni exitum excursio facta est in vicinos populos, quam Sacerdos cum socio susceperit, à quibus in Incolarū catechesi strenue iuxta, ac vtiliter laboratum: cum parum adhuc excursio processisset, plures octingentis de peccatis auditi. Rogati

gati multi, Abluissent. ne eo anno confessione animi labes? Nec in vniuersa quidem vita respondebant. Gens scilicet spiritualis opis maxime indigebat.

NOSTRI porro ad christianam doctrinam indigenas sic conuocabant: Non longe ab oppido defilientes equis, sub crucis signo rudimenta fidei alta voce canebant, vt à proxime habitantibus audiri facile possent; qui occurrentes confestim obuiam, cum per celebriores oppidi procederēt vias, excitabant alios cantu solemnī, donec gemino ordine numerosum instrueretur agmē, deducereturque ad ædem, vbi panis à nostro Sacerdote paruulis petentibus frangebatur; quem adeo cupide arripiebant, vt quasi ruminantes, quæ audierant in concione, media ipsa nocte non semel audirentur. Opportune verò à nostris consultum, vt pueri, cæcique egregiè instructi manerent auxilio gentis. Illud porro acerbum afferebat dolorem, quod cum plures, multis sepe cū lacrymis, audiri de peccatis percuperent, piis illorum optatis satisfieri nequam posset, ne dum illis consulitur, grauius laborantium perichitaretur salus. Multi, in quibus vnus supra viginti adulta iam ætate, renati aquis salutaribus: iuncta aliquot paria legitimo matrimonio.

D V Æ Indæ nostri concionatoris voce permotæ, rationes veteris vitæ expungere statuerunt, & vt liberarentur occasione peccandi, patria valere iussa, voluntarium exilium elegerunt. At vbi res ad turpes amatores delata, impatientes fuga, fugientes insequuntur: inuentas reducere nituntur: vi extrahunt, quos brachiis gestabant liberos, vt si non amatorum libidini, liberorum saltem amori cederent. Sed nec his expugnari feminarum constantia potuit, quas diuini virtus amoris roborabat. Vt enim

animi diabolicę seruitutis iugum cervicibus excuterent, liberos sinu excuti libenti animo pertulerunt. Corruptores populi reperti aliquot, in quibus unus præstigiis nobilis, quæ quod alios superabat arte nefaria, tanto apud omnes erat in honore, ut vna omnium voce Taicassa ipsorū lingua, hoc est, nostra mater appellaretur. Inter alia execranda artis instrumenta, olla reperta plena corrupti sanguinis, quem Indicis exuxerat venis, alias cum eo morborum fibras euelli fabulata.

IAM illud vnum subnectam, quod per id tempus divina vis edidit ad testificandam B. Patris nostri Ignatij sanctimoniam, cælestemque felicitatem. Sacerdos quidam decem ab vrbe leucis indigenarum Parochum agens, quintum decimum iam annum graui dolore iecoris premebatur, & licet omniantasset, quæ ad illum mitigandum vsui fore putabantur; frustra tamen. Contigit ergo, ut cum quadam die vehementius vexaretur, Pater illū inuiferet (eò enim tunc venerat, ut loco ægrotantis Parochi solita exerceret munera Societatis) is dum pio decumbentē solatur alloquio, aliū ex alio sermonem texens præclara refert miracula, quæ Deus optimus maximus, Beati Patris nostri Ignatij meritis nuper patrauerat. Monet subinde, ut qua decet pietate eius impleret opem, nec dubiū quin propter deprecatione Ignatij, diuinoque munere conualescat. Paret monitis æger bonæ spei plenus, & pari pietate ac fiducia, contra vim morbi Ignatium implorat, in cuius honorem sacrum se facturum promittit. Nec vana spes, aut imploratio fuit. Continuo enim Parochus dolorem sibi, quasi diuina manu depulsum sensit, vbi noster admouit iecori Ignatij chyrographum. Quadragesimus iam dies

dies

dies est, (eiusdem sunt verba) ex quo Beati Ignatij meritis sanitatem recepi, & dolore nullo penitus premor, cuius rei testes extant apud nos eius litteræ. Expertum est Collegium nostrum hoc anno plurimum munificam manum, nam præter mille aureos, quos Martinus Cardenas donauit in singulos annos; quod aliorum pia liberalitas contulit, quatuor aureorum millium summam efficit. Libris etiam bibliotheca aucta, qui quadringentis æstimantur aureis.

C O L L E G I V M
C H V Q V I S A Q V E N S E.

PRÆLUCENT omnibus ad pietatem, officiaq; charitatis Mariani sodales; eorum pia liberalitatem restantur, centum supra triginta omni ope destituti, benignis sodalium dextris emissi carceribus: à nostris vero sedatæ tumentes inimicitæ, in multorum damna alioquin erupturæ. Quidam, ut grauem ab alio sibi illatam iniuriam vlcisceretur, nefarium scelus meditabatur, nec prius tamen illud aggredi apud se statuit, quam facultates omnes, quibus ob cogitati sceleris immanitatem priuandus erat, inter eos diuideret, quorum gratiæ sibi laboranti, plurimum afferre possent præsidij: eo igitur consilio nostri Collegij moderatorem adit, cui multis prius vitro, citroque sermonibus habitis, bonam aureorum summam liberaliter offert, quam, ut accipiat, impense rogat, alioquin in alios diuidendam. Commendat noster benefactoris liberalitatem, grateque ingentes pro collato beneficio refert.

refert. Deinde alijs de rebus sermonem texunt, sed nec veste ignis, nec humanum quodlibet facinus, diuturno potest silentio simulari. Ex hominis enim vultu, verbisque Rector aliquid suspicatus, in eius animum sensim illabatur, ab eoque elicit causam liberalitatis, atque opportunam porrigens opem, à cogitato flagitio deterret.

VOCATUS Sacerdos ex nostris adiuit indigenarum domum, in qua duo mortifero morbo laborabant, vt ab eis peccatorum confessiones exciperet; & quidem, si locij secum euntis pareret consilio, ille fuisset audiendus prior, quem morti propiorem fibræ trepidatio, & oris pallor indicabant. Aliò tamen animum appulit diuina impellente vi, vt breui inspiratus probauit euentus. Vix enim hunc peccatis absoluerat, cum eius animus solutus est corpore; alio, qui periculosius ægrotare videbatur, superstite. Ciuium liberalitas suam in nos beneuolentiam non tenui eleemosyna clariorem fecit. Ad quatuor enim millia aureorum summa pertingit.

C O L L E G I V M A R E Q V I P E N S E.

RERVM omnium abundantia, qua præ ceteris huius Regni florebat hæc ciuitas, in inopiam versa; magna ex parte vacua ciuibus, iacet omnium miserrima. Nostri vero, in tanta temporum commutatione, semper sui similes extiterunt, siue benigne indigentibus facientes, siue sustinentes aduersa. Eorum numerus nunquam decreuit, aliorum ordinum ad vnum decrescente. Deus enim

nim

nim, dum nostri calamitosæ ciuitati subueniunt, eorum ipse curam suscepit. In his proinde angustijs temporum, fundo mille aureis coempto res familiaris est aucta: ex quibus nobilis quidam, valde nobis addictus, trecentos condonauit. Indu periculose decumbebat, & licet pluriina tentata remedia, nullum tamen morbo valentius. Hinc diabolus occasione arrepta, vt ab eo curari se sinat, Indum hortatur, annuentique sanitatem ad tempus restituit: ab eodem etiam, cum auita superstitione de cinerum colluione dæmonem consuleret, audita vox est, (incertum an dæmonis) dicens se illius fuisse calamitatis authorem, auxiliarem tamen indigenis affuturum in posterum. His diaboli laqueis miser irretitus, inquietum diutius traherat animum, donec re ad nostros delata, solutus est vinculis peccatorum, & dæmonis laqueis expeditus.

C I V I V M Sodalitas Purificatæ Virgini sacra, efflorescit in dies magis ac magis. Deliguntur in singulas hebdomadas sodales certi, qui stipem ostiatim corrogent ad subleuandam victoriam egestatem, quod magna admurmuratione ciuitatis celebratur. Nostri Sacerdotis hortatu, à cogitato flagitio quidam absterritus, vnde metuebantur cædes multorum. Alius, cum turpes cogitationes, quibus diu, noctuque ab immundo spiritu vexabatur, confessario celaret, quiescere nullo pacto poterat, at vbi procellas animi moderatori detexit, tranquillitatis portum inuenit. Obijt Pater Augustinus Sancius. Hic cum ante initam nobiscum Societatem, Indici gregis spiritualis pastor multis annis fuisset, in hanc urbem ex superioribus descendit, in Hispaniam profecturus: secus tamen
superis

superis visum. Rebus enim omnibus ad nauigationem paratis in periculosum incidit morbum, qui illi melioris vitæ initium fuit, à quo non prius conualuit, quam vale remisit sæculo, & nomen Societati dare apud se statuit, in quam breui receptus est, diuitijs antè pia manu diuisis. Vir sane eximia integritate, animarum zelo, paupertate, corporis maceratione, & animi cultu conspicuus, sacrosanctæ vero eucharistiæ in primis deditus.

Cum octogenario maior decesserit, ad eum usque annum, qui proximus morti fuit, quotidiana se verberatione afficiebat, nec ad supremum vitæ diem remisisset flagellum, nisi vocem obedientiæ audisset iubentis remitti. Semilaceras vestes ipse sibi consuebat, ac calceos. Denique, vt præclara illius facta vno verbo complectar, amplificauit Societatis nomen siue in Collegijs esset, siue in excursionibus versaretur. Dierum ergo ac virtutum plenus, sacramentis omnibus rite munitus, miseram hanc cum meliori vita mutauit. Cuius obitus vt lugubri campanarum pulsu euulgatus est, omnis pæne ciuitas (& atrati permulti) ad cohonestandum funus domum confluit. Erat enim externis æque, ac nostris propter amabiles mores, egregiamque in omnes caritatem, vnicè carus.

COLLEGIUM QVITENSE.

PRÆTER binas ad Hispanos conciones singulis hebdomadis, tres habitæ ad Indos. Sex præterea omnium ordinum, atque ætatum Sodalitia, quæ reguntur à nostris, totidem sibi conciones vendicant

dicant festis diebus. Præfulget Sodalitas Sacerdotum, quæ duobus, tribusve ab hinc annis enata vberes iam fructus producit, neque caret illustribus ad imitationem, & memoriam exemplis. Quidam ex sodalibus, cui res familiaris vix necessitati sufficiebat, aureos plures ducentis liberali dextra diuisit in pauperes; eidem cum nobilis quidam vir dono vestem dedisset, eam ille diuendit, & inopiam viduæ mercede subleuauit. Alius cum à petulanti femina, ad flagitium illiceretur, non modo se in officio ipse continuit, sed illam meritis affectam verberibus ad officium reuocauit. Alium egena, sed elegans muliercula turpiter aggressa est, at vbi Sacerdos turpe facinus ex egestate ortum intelligit, nummis egenam subleuat, & suæ consulit, & alienæ castitati. Ciuium honestorum cæterus decus antiquum retinet, maioraque in dies accipit incrementa. Sodalibus sunt senatores regij, qui vna cum reliquis eiusdem Sodalitij viris, post concionem, cui dominicis diebus omnes interfunt, nosocomia illustrant, vbi Christianæ summissionis, & caritatis munia certatim obeunt.

SACERDOS vnus ex nostris nullum non lapidem mouerat, vt Indi vxorem à turpitudine ad honestatem traduceret: frustra tamen, illa enim contempto Sacerdotis consilio, diuortium summa optare conabatur, & vt res bellè procederet, probam mulierem adit, rogatque, vt se piam aliquam rationem edoceat, qua à Deo impetret, quod tantopere exoptat. Annuat mulier, & vt Diuæ Virgulæ & Sociarum opem imploret, Indam hortatur. Nec enim inquit, patrocinium tantarum Virginum defuturum est tibi, dum eo contendas

tendas animo , vt vitam meliorem instituas ; contra vero capitali te plectendam supplicio , si id liberioris vitæ cupiditate moliaris. Acquieuit Indapix feminæ consilio pio , & res successit. Fluxu tamen temporis , vbi se vidit liberam vito , pacti iam memor , consiliorumque , quibus illam ad honeste viuendum noster sacerdos erudierat , in omne flagitium se præcipitem egit. At non diutius distulit Deus diuinam vindictam ; postero enim anno eodem sanctarum virginum die frustratim fortum effudit , octauo cessit è vita. Respueat alius salutare nostrorum voces eius saluti consulentium , quem cum lætalis corripuisset morbus , illum noster inuisit , seque in eius animum prudenter insinuans pellicem domo eiecit , monetque vt sacramentis se ad extremum , quod imminebat , certamen communiret. Contra dæmon pellicis induens aspectum (quam , etsi domo , forsitan non pepulerat corde) moribundum aggreditur , vexat , exagitat , nec respirare sinit , nec in lectulo conuiescere. Quid tandem ? breui miser emoritur , vixque animam efflarat , cum repente tota domus concussa est , tantusque omnibus terror iniectus , vt quanta maxima celeritate possent , certatim effugerent.

A L I V S abutebatur aliena vxore , & vt tutius id posset , de tollendo marito cum consorte egerat , tamen audita voce illum à concepto flagitio reuocante , nostram domum perterritus aduolat , Sacerdotis nostri consilio melioris vitæ genus instituit. Quidam , vt iuges angores animi ex scelerum conscientia manantes depelleret , monitus fuerat , vt quam plurima posset sacra reuerenter audiret. Fecit : & cum vno die decem audisset , ea lux eius animo

animo

animo oborta est, vt confestim domum nostram accurreret, vbi ad confessarij pedes mentem turbidā, eiectis inde criminum sordibus, serenauit. Patrem animi tranquillitatem consequutus est alius, qui misere vexabatur à dæmone, vbi nostrorum monitu animi maculas confessione deleuit. In quodam oppido nostri Sacerdotis industria effectum est, vt oppidi præfectus summa oppidanorum consensione crearetur, quod loco miraculi vniuersi prædicant: quippe retroactis nunquam vitum temporibus.

Q V I D A M quadragesimum annum volutatus in flagitiorum cæno, cum in lætalem incidisset morbum, abreptus est in tartarea loca, vbi torqueri grauissimis cruciatibus, sibi que ardues subijci flammis animaduertit. At cum præ doloris sensu atrociter proclamare cœpisset, silentium indictum est, & vt bono sit animo insum. Nec enim diutius ibi manendum, (qui aderant, aiunt) sed eo perductum, vt tormenta, quæ post hanc vitam flagitiose viuentes manent, attente consideret. His itaque visis auditisque, vt ad se perditissimus homo rediit, terreri quidem vehementer potuit; à flagitiosa tamen, quam vivebat, vita absterriri non potuit. At postquam nostrum concionatorem audit, ita est deterritus, vt eidem rem omnem detulerit, peccatàque à primis annis admissa detexerit. Alius vario spectrorum visu vivebat anxius, sicque vexabatur ab immundo spiritu, vt nullus, vel cibi, vel somnij locus daretur. Cum vellet coronam precatoriam percurrere, tanto sopore premebatur, vt sacri globuli exciderent manibus, & cum manus pium ad opus extendere conaretur, minime leuare, nisi lætiam posset:

posset: nec tamen curabat miser sceleribus exonerare animum, vnde tantus illi torpor haud dubie emanabat. Putabat enim de animi salute proclamatum. Hic ergo dum curiositate quadam accedit ad audiendum concionatorem nostrum, de diuina in homines benignitate differentem, sic excitatus est ad spem diuinæ clementiæ, tantamque vim adhibitam animo sensit, vt retroactam vitam retexere firmiter statuerit; quod vbi fecit, & conscientiam exoneravit, omnibus terricula-
mentis expeditus est.

ALIO in oppido pueri catechismo imbuti, cuius nec nomen quidem audierant. Qui ad sacram mensam nunquam accesserant, vt reuerenter accederent, instructi monitique, in quibus & monialis Inda ex Diaboli cœnobio, cuius nominis origo hæc est. Vir è capitibus vrbs, aliquot Indas forma elegantiores quæsierat, & inclusas habebat certo domicilio, quibus ipse cum fratre, sororisque filio, ad flagitiosam voluptatem utebantur: easq; tanto studio custodiendas curabat, vt domus foribus ianitorem præficeret, qui nec illas egredi, & ad eas ingredi neminem pateretur. Hinc ergo scortorum hæc domus, diaboli cœnobiū non immerito dicebatur. Voce tamen diuini verbi tonante, tota eius cœnobiij siue flagitiorum machina corruit. Quidam ab alio insignem, etiam inflicto vulnere, acceperat iniuriam; itaque sic in vindictam exarserat, vt nulla cuiusquam autoritate adduci posset ad pacem: sed postremo concionatoris nostri voce adeo mentem mutauit, vt dolorem suum Christo Domino condonarit, eoque non contentus, protinus inimicum adierit, vltroque veniam non petenti dederit, stricteque complex-

P

atus

atus sit. Ex hoc oppido Calotum noster se contulit, ut illius Regionis Indos, qui in maximarum divinarum ignoratione versabantur, Christianis documentis erudiret. Inter quos est constans fama B. Virginem circumfusam splendore maximo sæpenumero apparuisse, & indigenis magnum incussisse terrorem: omnes vicini pagorum nexu liberati. Inductus Rosariorum usus, & pius in Deiparam cultus; concionibus adeo permoti nonnunquam auditorum animi, ut palam aperirent delicta, & à concionatore accommodata necessitati remedia flagitarent. Prima luce, seque intendentibus tenebris, maximus ad templum catechismi causa concursus.

P O R T E N T O S Æ Indorum computationes, cum pijs auditarum rerum collationibus permutate. Illud vero non parum nostris conciliauit barbarorum animos, quod cum nostri nullis laboribus pro eorum utilitate parcerent; ab ipsis tamen nihil acciperent, ultro licet summisque precibus offerretur. à beneficio absterriti duo, & superstitionis instrumenta spectante populo igni mandata. Multi præterea de torius vitæ peccatis auditi: nec defuit frequens voluntariæ verberationis usus: denique, nostrorum aduentum magna ubique consecuta permutatio morum. Cum in urbem regrederentur, indigenarum sodalitatem placuit inuisere, quam olim nostri Miræ (diœcesis oppidum est) extructam, Sanctissimo I E S U nomini consecrarunt. Hæc autem adeo instituti tenax reperta est, ut nullo hortante, festum circumcisionis diem quotannis solemniter egerint, nosocomia adierint, in se voluntarijs verberibus sæpe sævierint. Quod in gente natura leui, nec alte iactis in religione

gione fundamentis, præclarum est. Tanta vero utilitas ex hac missione illis Regionibus allata est, vt nostrorum discessum iniquissimè tulerint, & communibus votis repeti optent, orentque in singulos annos.

C O L L E G I V M

S. L V D O V I C I.

SE M I N A R I V M est in eadem vrbe institutum informandæ iuventuri, quadraginta nunc alumni numerati, qui a tribus è nostris edocentur, atque educantur. Crescit indies eorum fama cum disciplina, & scientia; hinc in nostram Societatem, inque alios Religiosorum cætus nonnulli transierunt: hinc etiam diœcesis Parochi potissimum deliguntur, & in Ecclesiasticis muneribus, beneficijsque mandandis facile alijs præferuntur.

C O L L E G I V M

S. I A C O B I S I L E N -
S I S R E G N I.

Hic annus non minus fœdus bellicis tumultibus, quam superior fuit. Duorum Sacerdotum, qui Regni Gubernatoris postulatu, cum eodem prosequuti sunt Hispanorum castra, nec inutilis labor, nec obscurus fuit. Aduersus enim militarè licentiam pugnarū est acriter; trinæ hebdomada qualibet ad milites cohortationes habitæ. Sub sacrum quotidie moniti, vt vno in loco omnes coacti, quæ cogitaturi, locuturi, acturique essent, eodem

dem die vouerent Deo, antequam rebus se militari-
 bus implicarent. Ab eisdem etiam sancita lex,
 vt qui in castris non temperaret iuramentis, pi-
 aculum in multorum conspectu acri succensione
 deleret. Hinc ortum, vt qui antea crebris iura-
 mentis, & impudicis sæpe sermonibus castas Sa-
 cerdotum aures offendere non timebant, ea nunc
 vel inter se proferre summopere vereantur. Qui-
 dam è Principibus viris fraternam cædem, occi-
 foris interitu vlcisci cogitabat, & vt explere ani-
 mum facilius posset, plures cogitati flagitij con-
 fortes aduocarat: hunc tamen, Sacerdos noster,
 cum prandium cum eodem fortasse sumeret, sic
 delinijt sermonis suauitate, vt magna læuitia, &
 gratulatione omnium, destinatæ cædis consilium
 abiecerit.

Ex litteris. P. Gabrielis à Vega accepi quæ se-
 quuntur. Diuinam (inquit) hostiam obruli Deo,
 vt eius ope Christiana quædam Inda barbaras Indi
 manus effugeret, qui insano eius amore perfla-
 grabat, & res quidem ex voto successit. Deo enim
 bene iuuante quadam die elusit femina barbarum,
 & celeri fuga honestati consulens, ad Christiano-
 rum arcem se contulit; at vbi rem cæcus amator
 rescit, ferre non valens Indæ desiderium (vt erat
 inter indigenas potens) protinus ex vicinis locis
 numerosum conflat exercitum, & incredibili cele-
 ritate ad Hispanorum peruenit arcem, vbi Indam
 attineri cognouerat. Accedit ergo vnde audire ab
 Hispanis facile poterat, & impetrato silentio, ad-
 uentus causam exponit, & si suis illi concedant
 votis, sine strage reditum pollicetur. Ab Hispanis
 tamen reiectus, bellicas mox machinas admouet,
 & tres continenter horas arcem oppugnat, at vbi
 suos

suos conatus irritos videt, & nullum patere expugnationis locum, mutata mente sagittas pharetris condit, receptui canit, & composita cum Hispanis pace discedit. Visum tamen Christianorum non nemini, vt initum amicitiae fœdus foret diuturnius, Indam barbaro tradi, cuius amicitia posteris valere plurimum posset. At illa certior facta consilij, nostrum confestim Sacerdotem consulit, & ab eo saluberrimis instructa præceptis, virili quadam constantia Indi consortium reiecit, nisi prius sacro fonte lustratus, eam Christianorum ritu uxorem ducendam promitteret. Et licet conditio irrita ad traducendum barbarum ducem ad Christianorum castra, non tamen ad deterrendum à nefario incepto.

SE D redeo ad urbem, & quæ à nostris in ea gesta sunt claudam narratione miraculi, quod in magnam cuiusdam virginis utilitatem B. Pater noster Ignatius perpetravit. Facti series sic habet: est in hac vrbe virgo Catharina Moralis nomine honesta in primis, & sincera in Deum pietate excellens, piis iuxta, ac nobilibus orta parentibus, nec non de nostra Societate optime meritis. Hæc cum mirabilem Parentis nostri vitam, præclaraque illius facta semel legisset, tanto cum studio colere, ac venerari cœpit, vt illi se totam crederet, & virginitatem perpetuo conseruandam commendaret. Accidit decursu temporis, vt Nonis Maij fœdis vlceribus virgineum corpus repleretur, quibus adeo grauiter vexabatur, vt cum lecto iaceret, nullum in latus volui sine maximo dolore posset. Tentauit sæpe humana remedia, & acerba quidem. quæ cum ab alio adhiberi deberent, suis ipsa manibus applicabat, ne aliquid de modestia

virginali detraheret. Malum itaque maiora in dies incrementa capiebat, monebāt illam quotidie parens, & parentis soror, vt à Chirurgo videri se, curarique sineret, nec vitam propriis manibus eriperet sibi: sed incassum preces. Malebat enim honestissima virgo apertum ipsius vitæ adire periculum sine honestatis iactura, quam ea periclitante recuperare salutem.

PAUCOS tamen post dies vi-morbi in eas angustias deducta est, vt actum de se plane intelligeret, nisi maternis monitis acquiesceret. Quare ne vitæ authorē offenderet, si voluntaria occumberet nece: Religione potius, quam desiderio vitæ vias dare manus decernit, ea tamen conditione, vt non nisi prouectæ ætatis Chirurgum adhibeant. Legebat tamen eo fortasse die præclara illa miracula, quæ annis superioribus Beati Ignatij meritis Gaudix, Deus optimus maximus perpetravit, & licet se totam Ignatio eius diei vespere de more commendarat, tamen cum Parenti annuit, vt vocaretur Chirurgus, eidem supplex feruentiores preces iunctas lacrymis fudit; obnixè rogans, vt qui tanta in multorum bonum miracula ediderat, se miseram nunc benigno respiciat lumine, quam semper sibi deditissimam vidit: Idque solum suis contendit precibus, vt illis tantum vlcerosis partibus, quæ Chirurgi desiderabant manus diuinitus medeatur, aliis vel ad supremum relictis diem, quibus medicina posset propriis manibus adhiberi. Quod si voti compos euadat, nouem continenter dies frequentare Societatis ædem, ieiunia colere, tribuere in pauperes eleemosynas pollicetur. Mirum dictu, & quod humanam superat fidem, vix votum, precesque fuderat, cum blando sopore corri-

corripitur; quo media nocte discusso, nitens in sinistro latus se vertere, corpus, ut libuit, nullo negotio deflexit, quod paucis ante horis sine magno doloris sensu non poterat.

STVPEFACTA Virgo haud dubio miraculo, lætabunda diuino numini gratulatur, & simul acclamat matrem, feminasque domesticas. Accurrunt illæ nouæ lætitiæ causam quæsituræ, & inducunt accensa lumina, quæ petierat ægra. Tunc illa affecta membra, diu multumque diligenter contemplatur. Sed (quæ Divorum est bonitas) eorum vlcerum nec vnum reperit, quorum sanitatem à B. Ignatio suppliciter poposcerat. Aliorum tamen desiderauit nullum, ita ut Catharinæ preces effectum omnino, uti optauerat, sortitæ sint. Confestim ergo magna voce miraculum ingeminat, nec finem facit agendi benefactori grates. Postridie igitur mane è lectulo surrexit, eodemque die ipsa, & parens, & parentis soror, & consobrina, (quæ omnes facti seriem testificatæ sunt, paratæ, si opus sit, testimonium munire iuramento) ad nostrum templum incredibili perfusæ gaudio conuolarunt, gratias ibi Deo optimo maximo, Ignatioque pro accepto beneficio prolixiores acturæ; nec inde discessere prius, quàm confessione animos expiassent, & cælestis agni epulis pastæ essent. Miraculi verò narrationi, cum illud nostri Rectori Collegij narrarent, hoc addiderunt, vel ex eo nullum locum relinqui de miraculo dubitandi, quòd cum in eadem domo, eodem morbi genere diutius quidem, ac leuius alia femina premeretur, nec minora depellendis vlceribus medicamina tentauisset, nunquam tamen vis morbi remisisset, nec

spes vlla in posterum eius remittendi ostenderetur. Virginis porro salus, ita diuinitus restituta procedit.

SEDES IULIENSIS.

NOSTRORVM in hac sede perpetuus labor, cum maxima Societatis existimatione haud obscurus fuit; præter eum enim, quem Indorum vtilitati octo continenter impendunt, tanto studio, ac diligentia Parochorum munere in quatuor Parœciis funguntur, vt ceteris animarum rectoribus vna omnium voce habeantur exemplo. Gratiante pestilentia eorum charitas hoc anno maxime enituit; adeo enim sæuit, vt per omnes indigenarum familias, nec sexus, nec ætas periculo vacua esset. Nostri vero in tanta morborum sæuitia, cum nec Parenti filius, neque filio parens subueniret, dies noctesque morbidis affidebant, eorum animis, corporibusque opportunam opem ferentes, quamuis, dum toti essent in auxilio proximorum, eiusdem morbi contagio laborarint duo, quorum alteri valerudinem restituit Deus, alterum ad se euocauit. Is fuit Pater Michael Pastor, sextum & trigessimum agens ætatis annum, in Societate decimum sextum, in hac Prouincia septimum commoratus. In Collegio Limensi, cum præfectus studiorum inferiorum esset, humaniores simul literas nostros, earum studiosos, in seminario cum magna approbatione docuit; nostris videlicet discipulis, & externis vnice carus. Tandem in Iuliensem hanc sedem tribus abhinc annis misso, etiam Regionis linguæ addiscendæ labor, & Indorum con-

conuersatio haud modicum fastidium adferrent: tamen vt cum illis agere cœpit, & suaues eorum expertus est mores, non minori cum voluptate fastidium maximum, deo iuuante permutauit. Tanto autem studio ad perdiscendam Iuliensem linguam animum appulit, vt eam ad confessiones audiendas, habendasque conciones breui tempore percalluerit.

P A R O E C I Æ deinde numerosiori præficitur, cui adeo strenue nauauit operam, vt nisi concionans, aut Sanctorum exempla Indicè vertens vix vnquam reperiretur. Qua diligentia sex præclaros concionum, aliarumque rerum codices scriptos reliquit, incredibili posteris, vtilitati futuros. Tam erat indigenis charus, vt suas illi, vti parenti res crederent, & maior populi pars peccata ei confiteretur. Secundo sui muneris anno ineunte, quadragenario ieiunio scripsit se iam mille supra quingentas confessiones excepisse, & adhuc suæ parœciæ operam non dedisse. Hoc denique anno cum frequenter morbidis assideret, & aduersam eorum valetudinem omnibus charitatis officiis subleuaret, pestilentem morbum contraxit. generali ergo confessione præmissa, diuino instructus viatico, sacroque inunctus oleo, non contemnendis perfunctus laboribus, ad percipiendum eorum fructum, in cælum, vt confidimus, emigravit. Eius obitum tantus indigenarum clamor consequutus est, vt cum lugubri campanarum pulsu certaret, dumque emortuo iusta de more soluerentur, tantis Indorum singultibus templum personabat, vt vix funebres cantorum voces audirentur. Talibus quippe gaudijs diuina sæpe bonitas eos obruit, quibus potior fuit animarum salus, quam

quam

quam terrestrium copia gaudiorum. His enim cum nostris Iulieneses omnino careant, eorum animi incredibili lætitiæ voluptate perpetuo perfunduntur; adeo ut hæc sedes, lætitiæ domicilium à nostris non immerito nuncupetur. Vix enim alios reperi, cum lustrarem Prouinciam, qui pari gaudio ardorem diei, & æstum portarent. Omnes inuicē, sociorum exemplis strenue laborantium, ad laborem inflammantur.

Q V I D A M dies plures triginta iacuerat affixus lecto, podagra laborans, cumque dolor maximus nunquam remitteret, nunquam tamen ipse labore destitit; sed cum pedes ad templum ire non posset, aut indigenarum humeris, aut sella vehebatur, ubi confessionibus audiendis assidue laborabat. Alius etiam haud leuius ægrotans, nec illo vi leuamento poterat, ut expleret animum pro Christo plurimum laborandi, (sed quas non vincit difficultates amor?) rogat ergo adduci ad se omnes, qui peccata vellent confessione delere, quibus ille in lectulo iacens aures libentissime commodabat. Instituta hoc anno ex his, qui virtutem studiosius colunt, Indorum Sodalitas, quæ dulcissimo IESU nomine, & patrocinio gaudet. Cum Sodales diem circumcisioni sacrum solemniter agerent, sacram omnes post expiationem animorum synaxim adierunt, & re diuina peracta, non minus pia, quàm iucunda supplicatio sequuta. Celebritatem auxit illustris Gomeræ comes huius Prouinciæ moderator, alijque Religiosi, ac sæculares viri, qui spectaculo attoniti, indigenarum pietatem, sedulam nostrorum in illis instituendis operam prolixè commendarunt.

CVM Inda quædam victū quæsitura, ex hoc oppi-
do

do in vicinum pergeret, casu incidit in frequentem Indorum coronam, qui sacrilego ritu operam dabant Idolorum cultui, quos ut vidit, diuino afflatu percussa, in nefarios ritus inuecta, admissum in Deum scelus apposita oratione posuit ob oculos: & cum parum profici verbis cerneret, arreptam crucem in sublime tollens, tanta animi contentione dixit, ut sacrificos coegerit in genua procumbere, & à Deo sacrilegij veniam supplices postulare. Eadem cum victu comparato domum repeteret, in alio populo celeberrimam compositionem subodorata, quæ solemnibus symphoniæ cantu celebrabatur, continere animum non potuit, quin potatores, si posset, ab immani ingurgitatione deterreret. Implorata igitur diuina ope, eos adorta vehementer increpat: facti turpitudinem exponit, minas offensæ numinis intentat: denique non prius desistit quàm abiectis poculis, in templum omnes secum deduceret, acturos ibi innumeras Deo grates, quod illos ex tanto animarum periculo liberasset. Indarum constantia in seruanda castitate, roboratur in dies magis magisque, cum nec muneribus, nec blanditiis, nec terroribus expugnentur, licet sæpius oppugnata. Quidam, cui à duodecim iam annis nullus erat membrorum usus, adeo ut lectulo affixus, inde moueri nullo pacto posset, visus est per quietem plures videre ad se ingredientibus, qui benigno ipsum respicientes lumine, hortati sunt, ut, si diutino morbo liberari quantocius vellent, Deiparæ opem imploraret: tum æger amicorum esse consilium ratus, ut ad pristinos sensus rediret, piis clamoribus sanctissimam virginem supplex appellat: & ecce illico suavissimam excipit vocem (quam Deiparæ fuisse credit

dit probabili coniectura) iubentis, vt depulso morbo de cubili surgeret; statimque melius habere cœpit, & breui omnino conualuit.

SEDES TVCVMANA.

SOLEMNES à nostris expeditiones susceptæ, cursum suum pari cum fructu tenuerunt hoc anno. Qui in id opus in Tucumano ex nostris incumbunt, ad Sancti Iacobi vniuersi conuenerunt: vbi antequam ad laborandum in vinea in varias partes mitterentur, per duos menses ab exercitationibus Beati Patris Nostri Ignatij viaticum sibi compararunt. Deinde maiori animo, quam viribus excursions, asperitate viarum, annonæ caritate, magnitudine frigorum valde difficiles suscipere. Sed laboribus quidem magnis, magni quoque fructus collecti. Itaque is Pater, qui ceteris præest, & cum illo frater vnus in eos populos excurrerunt, quâ Dulce flumen in magnas quasdam paludes, non vltra progressurum decurrit, & quidem faustis initijs: siquidem in primo, quem adiere, populo, omnium incolarum labes confessione detersæ. Inde Tuamam iter arreptum, & licet non omnes, quia non licebat per tempus, plures tamen animi maculis expiati. Hinc Tepirum, cuius incolæ belli gloria, & virtute ceteros Indos huius Prouinciæ superant; & quamuis eorum Sacerdos non semel hortatus sit nostros, ne cum illis barbaris frustra de salutis rebus agerent, quippe verba eiusmodi alienis mentibus, surdisque auribus exceptum iri: hi tamen authore Deo rem arduam, atque difficilem aggressi sunt, adeoque feliciter

liciter confecerunt, vt omnes omnium ordinum, atque aratum ad catechesim, ad conciones, ad confessionem, adeoque ad acrem sui diuerberationem cursitantes, ad templam quotidie ventitarent. Quæ res, vt elapsis nunquam visa temporibus, incredibili Parochum admiratione compleuit.

A L I O in oppido, vbi de nostrorum aduentu percrebuit, omnes incolæ ad eos cerratim accurrerunt: exposita mane vespereque Christianæ Religionis capita; ad confessionem instructi maiores natu, & de peccatis auditi. Res diuinas tanta auiditate arripiebant omnes, vt illis audiendis nocti diem optarent coniungi. Et quidem diurnus nostrorum labor, nocturno sæpe coniunctus. Non procul ab oppido villa sita est, vbi senes tantum, anusque degunt quod superat vitæ; cum defecti iam vitibus, vsui esse ciuitati non possint. His quoque nostrorum charitas opem, quam illorum necessitas postulabat, tulit; opportuna enim consolatione leuati, atque ad debitum naturæ Christianè soluendum sunt instructi; aures item confidentibus commodatæ. Ibi Salsi fluminis accola nostro Sacerdoti confessus, eidem non sine lacrymis & gemitibus retulit, quàm grauius sui conciuēs nostrorum desiderium ferrent, quantisque votis aduentum exoptarent. Sed messis quidem multa, operarij autem pauci. Multa præterea oppida adita, quorum vltimum quadraginta leucis distat ab vrbe, vnde nostri primum profecti. In his expunxerunt rationes veteris vitæ, plures nonaginta supra mille, è quibus multi ex adiacentibus pagis perfrigida tempestate, flumina nonnunquam nuditrajicientes; expiaturi animos ad nostros conuolauerunt. Et fuit, qui triduo nihil cibi, nihil somni sum-

sum-

sumpserit, donec peccatorum iugo animam exonerasset: Binæ etiam anus, quæ prorsus oculorum, & pænè etiam aurium sensu carebant, de peccatis, tametsi perdifficiliter, audiræ.

QVÆDAM verò, quam scelera Sacerdoti detegere perpudebat, visa sibi est per quietem videre duos è nostris, à quibus trahebatur in templum, monebaturque, vt animi turpitudinem confessione abstergeret: sopore igitur discusso, ad nostrum Sacerdotem accurrit, ad cuius pedes sarcinam peccatorum deposuit. Variis in locis quidam saluari fonte lustrati; legitimis nuptiis copulati non pauci. Aduersæ etiam multorum valetudini omni ope consultum, & eorum quidem, qui cum eo laborarent morbo, à quo maxime natura est abhorrens, vix reperiebant, qui eos debitis charitatis officiis subleuaret. Præ aliis tamen, Malqueziis, Queloziiisque subuentum; in quibus plures reperti diuinarum rerum cognitione penitus destituti, adeoque formandæ sanctæ crucis prorsus ignari. Incolunt hi magnarum paludum, quas meminimus, ripas, adhuc rigente hyeme fœdas culicum examinibus, & tamen incolæ molestam hanc Ægyptiorum plagã haud multum sanè molestè ferunt, diuturna scilicet consuetudine dolori callum obducente. Tributa soluunt ardearum aucupio, quarum vescuntur pullis, & aquis salis vtuntur. Ita denique imitantur aquatiliam ritum, vt palustres potius volucres, quam homines videantur.

IN retinenda Christiana Religione semel accepta, in his indigenis constantia singularis est visa, quam vel vno exemplo notare operæpretium duxi. Inda quædam septem alebat filias, quas adeo honestis

honestis moribus educasset, ut conferri non immerito posset cum Romanis matribus; hæc summis precibus à nostro Sacerdote communicandi potestatem petiit, quando nec viuendo, nec alterius, quam legitimi viri consuetudine, ex quo sacro fonte lustrata esset, temperantiæ præterisset fines. Facta igitur voti compos, & licet defectam iam viribus, senioque grauis, matutinum eius diei tempus, quo ad sacram mensam accessit, nix a genibus posuit in precibus. Aduentantibus nostris, variis ex opidis sub crucis signo, occurrebant passim agmina canentium Christiana rudimenta. Quos nostri eadem vicissim canentes, ad templum vario herbarum, ac florum genere ornatū pedites sequebantur: precatorem omnes coronam gestant è collo: ter hebdomada voluntariis flagris corpora domant. Dicit vix potest quantam lætitiæ voluptatem caperent, cum Christianæ fidei mysteria vernacula lingua docerentur à nostris. Id enim iucunda admurmuratione, lætoque plausu, quibus effusa vulgi lætitiæ aperiri solet, præ gaudio gestientes læpe significarunt. Quæ sequuntur tamen, peculiarem sibi narrationem vendicant.

I N D A, quæ olim Patri Barzanæ totius vitæ labes aperuerat, cum vita excessisse cognouit, ad eum uti cælicolam assiduas pie fundebat preces, quibus se tanto indigenarum parenti commendabat. Quare cum in periculosum incidisset morbum, eius opem præsentissimam sensit. Illum enim hilari vultu, eisdem, quibus nos indutum vestibus, è cælo labentem attonita vidit: qui ægrotae assidens, leniter reprehendit, quod post generalem peccatorum expiationem apud se factam, egressa

gressa esset bibendo temperantię fines: deinde per
 amanter monuit, vt ad bonam se frugem recipere
 ret: Ideo enim visum est, inquiebat, Deo differe
 obitum, vt rationem veteris vitę expungeres, me
 lioremque deinceps ordire. Nec visum caruit
 euentu, breui enim agra conualuit, & nunc vi
 tam, vti monita est, honestam colit. Hispanus
 quidam, cum duo exempla eorum, qui lætalia
 crimina sacrilegè in confessione celarunt, à nostro
 concionatore audiret, tantis conscientię stimulis
 agitari cępit, vt tranquillitatis portum inuenire
 minimè potuerit; donec totius vitę maculas, qua
 rum aliquę diu male tectę latuerant, nostro Sa
 cerdori detexisset. Confessiones denique omnes in
 hac excursionẽ exceptę, fuerunt duo millia nona
 gnita septem, in quibus generales plures quin
 gentis.

H A V D minus vberes interim fructus percepti
 ab iis Patribus, qui Tulium Provinciam, quę
 ipsis obtigerat, peragrarunt. Hi populi olim à
 Patre Barzana sacro fonte lustrati, septemdecim
 iam annos Sacerdote omnino caruerant; quare vel
 iam diu, vel nunquam, animi sordes confessione
 deterferant: sed Barzanę, vt credo, precibus re
 perti permulti, qui lætale in Deum facinus nun
 quam admiserant; & licet senio pæne confecti,
 minuta multorum annorum crimina, nodis qui
 busdam memorię causa in fune factis, adeo preste
 confessario aperiebant, vt nihil ultra vel à Reli
 giosis hominibus desiderari posset. Quinque fere
 menses in hac excursionẽ positi; quo tempore sex
 supra viginti indigenarum lustrata oppida, à qui
 bus nostri summis amoris, ac lætitię significatio
 nibus semper excepti, effusis nonnunquam ob
 uiam

uam populis vniuersis. Qui omnes non modo catechismo, ac concionibus instructi, sed etiam confessionibus expiati, abluti salutaribus vndis, in quibus sexagenarii, octogenarii, imo & centenarius fuit; nefaria etiam connubia dirempta, & incestæ nuptiæ legitimis permutatæ. Labor porro in his locis propè incredibilis fuit. Asperis enim, & scopulosis viis inter cautes, & rupes, per antra, & speluncas sæpe incedendum, aut potius reptandum fuit, egregiis animarum venatoribus, vt eos indigenas venarentur Deo, quos & rerum diuinarum ignorantia, & incredibilis locorum asperitas efferauerat: vulgato tamen inter eos nostrorum aduentu, ne senex, ne anus quidem fuit, qui ad nostros confestim non è latebris exilirent, vt imbuerentur Christianis institutis, & peccatorum nexibus soluerentur. Excipiam tamen aliqua de communibus.

INDIGENAM exhalantem iam animam frequens Indorum corona solempni fletu prosequabatur, resque ad sepulturam parabantur; contigit interim, ita diuino numine prouidente, vt nostri vix oppidum ingressi flebilem concentum exciperent: qui cognita complorationis causa, cursitantes petunt moribundi domum, cui amissam iam vocem restituunt opportuno leuamine: is vero tanto beneficio lætus, peccata rite confessus, sacroque inunctus oleo obdormiit, vt sperare licet, in domino. Viri principis vxor sic manibus, ac pedibus capta, vt nec baculo innixa incedere, nec cubare in lectulo posset, cum certam sacri agni Beati que Patris nostri Ignatij effigiem à nostris accepisset, ac supplex venerata esset, eam noctem sine dolore

Q tra-

traduxit, & postero die pedes in templum iter fecit. Eandem cum breui postea dolores partus in maximas angustias adducerent, B. Ignatij effigie vtero admotâ, sine obstetrice fœrum effudit incolumem. Cum nostri semel ignari viâ, in lutosa incidissent loca, vitari non potuit, quin equorum vestigia non sine Dei prouidentia impressa luto relinquerentur. Nam cum postero die integer indigenarum populus conuenirent, mira sagacitate nostrum aduentum ex equorum vestigiis deprehenderunt, quos cum diligenter perquisiuisent, incredibili vtrûmque gaudio in vicino populo repererunt, à quibus de salutis rebus, quantum licuit instructi, baptizati, de peccatis auditi.

I N D I duo quodam ex oppido, alterius incolæ ad solemnem computationem tuba canentes semel inuitarunt, at nostri audito tubarum sonitu tubicines vocant, blandè alloquuntur, suadent meliora consilia, vt ad suum ipsos oppidum ducant, persuadent. Cum præter spem homines sola fama cogniti ab incolis viderentur, admirationis primum, magnæ deinde gratulationis materiam ministrarunt. Nec enim oppidani concionatores verbi diuini, sed vini poratores expectabant: illorum vero salutis tanto studio à nostris consultum, vt indigenæ ægre discessum tulerint, quod vberimæ testatæ sunt lacrymæ, quibus discedentes sunt profecuti. Cum lustratâ Prouincia in urbem regrederentur, occurrit illis obuiam Curaca inter indigenas potens, cum vniuersis suæ ditionis hominibus, quasi ad prælium paratis, qui cum iam diu inter se dissedissent, nostrorum tandem monitis redierunt ad pacem.

Q V I D A M cum morti proximus nostro Sacerdoti confiteretur, enixe contendit, vt peccata omnia quæ in confessione audierat, cunctis indigenis patefaceret. Hic in veneris consuetudinem adeo se intruserat, vt nulla ratione posset ad honestatem traduci. Quocunque pergeret, fomes flagitiosæ voluptatis pellex hærebat, nec diuelli à latere patiebatur, quam secum sex ipsos annos circumduxerat. Sed cum semel vna cum turpi comite iter ageret, nec longè ab oppido præter crucem forsan transiret, flexit, vt mos est Christianorum, eamque veneratus est: nec in cassum pietas fuit, continuo enim pernicacem eius animum sic diuina vis flexit, vt pellici miserè lacrymanti nuntium remiserit, eius in posterum consuetudine nunquam vsurus: Procumbit deinde solus in genua, seque ad sanguinem acris verberatione castigat. Surgit mox, & incœptum ad sancti Michaëlis iter persequitur, ad nostri Sacerdotis pedes depositurus sarcinam peccatorum. Haud multum tamen Indus processerat, cum oculos in alteram partem diuertens, pellicem, quam à se paulo ante reiecerat, pexo crine, & elegantiori solito specie non procul aspexit. At diabolicam suspicatus fraudem, ad diuina confugit arma, & crucem, quæ ex precatoriis pendebat globulis, obiciens oculis dæmonis, pellicem simulantis, eum trussit ad tartara. Tunc innumeris Deo gratias peractis ad nostrum Sacerdotem accurrit, expiat sceleribus animum, Christi corpore se reficit, & quasi ad mortem munit. Nam octauo post die ad meliorem, vt spes est, vitam demigravit.

E F F E C T V M etiam nostrorum opera, vt maxime

Q. 2

xime

ximæ molis trabs variis serpentum, anguimque figuris vndique variata, quam indigenæ superstitiose colebant, spectante populo cremaretur, in cuius locum suffecta crux est spectabilis pulchritudinis. Instructi etiam indigenæ, vt defunctorum cadauera, Christianorum more, certis sepelirent locis, auitis antehac superstitionibus humare soliti. Superest, vt de missione in Sanctæ Crucis, multis piorum votis expetita, nonnihil perstringam. Hanc suscepit Pater Emanuel Ortega cum Patre Maieli Lorençana, & in ea tribus mensibus vterque versati, ab Episcopo, Governatoreque perhumaniter excepti, à quibus acceperunt litteras amoris, & beneuolentiæ plenas, quibus quantopere ciuitatem voti compotem factam gaudent, satis superque significabant. Tota igitur ciuitas, quæ intestinis iam diu flagrabat odiis, pacem nostris authoribus coluit, & omnium mores in melius mutati; inductus frequens sacramentorum vsus, & licet concionibus, quantum opus fuit, Hispanis subuentum, ex quibus non contemnendus fructus perceptus; maiori tamen studio Indis consultum, quippe gens nostrorum opis maxime indiga. Ex illis octingenti de peccatis auditi.

H A C etiam in vrbe Beati Patris nostri Ignatij sanctitas, & benignitas erga sui studiosos, nec frustra, nec semel eluxit. Ægrotus quidam audita miraculorum narratione, quibus Deus optimus maximus miram Ignatij sanctimoniam indies vrbique testatur, enixe petiit à nostris eius effigiem, quam cum aliquo temporis spatio apud se habuisset, nec vim morbi vllatenus remitti sensisset, nostris, à quibus eum acceperat, remittendam

dam statuerat : sed eius consilio pia vxor occurrit, obstititque, quo minus nulla ope præstita remitteretur, rogauitque maritum vt tantisper adhuc eam retineret cuius precibus æger adductus effigiem ea nocte domi retinuit, & magno quidem suo comodo, cum enim antea nullam quietis partem capere posset, nunc demum illam noctem quieuit, & postero die mane melius habere cœpit, breuique omnino conualuit. Quare quantas potest maximas Ignatio gratias agere non desistit, cui sanitatem sibi diuinitus restitutam plane tribuit. Eadem effigies diurnum aurium dolorem ab alio depulit, vbi illam æger coluit, veneratusque est.

SANCTÆ CRVCIS SEDES.

NOSTRORVM (qui in vtraque huius Pro-
uinciae vrbē versantur) cura in Hispanos &
Indos diuiditur, à qua cura secundum Deum po-
tissimè pendet vtrorumque salus. Quod vel ex eo
licet intelligi, quod cum nostri iustis de causis
discessum meditarentur ex altera, magnus illis ab-
euntibus metus fuerit dissoluendæ ciuitatis. In
vtraque solita Societatis ministeria præclare obi-
ra. Vnde sexies hoc anno in circumfusus agros,
vicos, oppida excursus, & labori par fructus re-
spondit; licet Indorum multitudini, non quan-
tum voluit, sed quantum per operariorum pauci-
tatem licuit, nostrorum caritas opem tulerit: se-
ptem, vt alia taceantur, ab ipsa peccatorum con-
fessione saluari, animam dederunt. Nouus huius

Q 3

Pro.

Prouinciæ Gubernator, cum abstrusa loca cum exercitu penetraffet, campum latè patentem aperuit, vbi Christi Euangelium vtiliter seminetur. Faxit Deus, vt in remotas has mundi oras, quos desideramus, operarij mittantur, à quibus ad caelestes fatus accipiendos præparentur.

P R O V I N C I A
A Q V I T A N I Æ

FVERUNT in hac Prouincia Socij ducenti triginta octo, qui in Collegia septem, vnam Probationis domum, & vnicam Residentiam ita diuiduntur; vt sint Sacerdotes octoginta, è quibus Magistri duodecim; Professores alij triginta quatuor; Scholastici triginta sex; Coadiutores temporales vndesexaginta; Nouitij viginti nouem. In Collegio Burdigalensi sexaginta. In Residentia S. Macarij tres. In Collegio Tolosano quadraginta tres. In Domo Probationis triginta tres. In Collegio Rhutenensi vnus supra viginti. In Auscitano duodeviginti. In Aginnesi nouemdecim. In Petrachorensi viginti tres. In Lemouicensi viginti vnus. E viuis excesserunt tres; quorum in locum duodeviginti successere.

NE vero in Collegijs singulis inutili iuxta ac molesta repetitione dicta dicere cogamur, compendiosius fore gratusque visum est, hoc loco colligere in fascem ea, quæ si sæpius speciosiusue contigerit vno loco quàm alio fieri, fieri tamen in Collegijs, Residentijs, Missionibusque vsu venit;

Ergo